

УДК 635.56

Код UPOV: LEPID_SAT

Методика
проведення експертизи сортів крес-салату (*Lepidium sativum* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Lepidium sativum* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 0,3 кг.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 120 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,1 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження вказано в другій колонці Таблиці ознак:
 MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);
 MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених, рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);
 VG: візуальна разова оцінка групи рослин;
 VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 120 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 120 рослин або частин 120 рослин (наприклад, висота рослин);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 120 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 120 рослин допускаються п'ять нетипових.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідміннішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже

слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листок: розсіченість листкової пластинки (ознака 6);
- Квітка: забарвлення (ознака 18);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 23).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів крес-салату

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QL	Паросток: антоціанове забарвлення VS, 1	відсутнє	1	Холодок
		наявне	9	
2. (+) QN	Рослина: положення листіків (фаза 3–5 листків) VS, 2	пряме	1	
		напіврозлоге	3	Холодок
		розлоге	5	
3. (*) (+) QN	Рослина: за щільністю розетки VS 2	нещільна	3	
		помірно щільна	5	Холодок, Вість
		щільна	7	
4. (+) QN	Рослина: за висотою розетки MG, 2	низька	3	Холодок
		середня	5	
		висока	7	
5. QL	Рослина: стеблові листки VS 3	відсутні	1	
		наявні	9	Холодок
6. (*) (+) QL	Листкова пластинка: форма краю VS 2	цілісна	1	Широколістий, Цельнолістий
		розсічена	2	Холодок, Вузьколистий 3
7. (*) QN	<u>Лише для сортів з цілокраєми листками:</u> Листок: хвилястість краю VS 2	слабка	3	
		помірна	5	Цельнолістий
		сильна	7	
8. (*) QL	<u>Лише для сортів з розсіченими листками:</u> Листок: розташування часток VS, 2	не доторкуються	3	Вузьколистий 3
		доторкуються	5	Холодок
		перекриваються	7	Теснолістий 3
9. (+) QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий	3	
		середній	5	Холодок
		довгий	7	Вість
10. (+) QN	Листок: за шириною MS 2	вузький	3	Холодок
		середній	5	Вість
		широкий	7	
11. (*) QN	Листок: співвідношення довжина/ширина MS 2	мале	3	Вузьколистий 3
		середнє	5	Холодок
		велике	7	Вість
12. QL	Листок: черешок MS 2	відсутній	1	
		наявний	9	Холодок

1	2	3	4	5
13. QN	Листок: черешок за довжиною (для прикореневих листків) MS 2	короткий	3	Холодок
		середній	5	
		довгий	7	
14. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 2	слабка	3	Холодок
		помірна	5	
		сильна	7	
15. QL	Стеблові листки: тип VS 3	перисті	1	Холодок
		парноперисті	2	
		лопатові	3	
		лінійні	4	
16. PQ	Стебло: положення VS 3	пряме	3	Холодок
		похиле	5	
		сланке	7	
17. QN	Суцвіття: кількість квіток VS 4	мала	3	Холодок
		середня	5	
		велика	7	
18. (*) PQ	Квітка: забарвлення VS 4	біле	1	Холодок
		рожеве	2	
19. PQ	Плід (стручок): форма VS 5	округла	1	Холодок
		яйцеподібна	2	
		видовжена	3	
20. PQ	Насінина: форма VS 5	сплюснута	1	Холодок
		яйцеподібна	2	
21. QL	Насінина: поверхня VS 5	гладенька	1	Холодок
		шерехата	2	
22. PQ	Насінина: забарвлення VS 5	біле	1	Холодок
		жовте	2	
		буре	3	
		коричневе	4	
		червоно-коричневе	5	
23. (*) QN	Рослина: час початку цвітіння VS 4	ранній	3	Холодок
		середній	5	
		пізній	7	

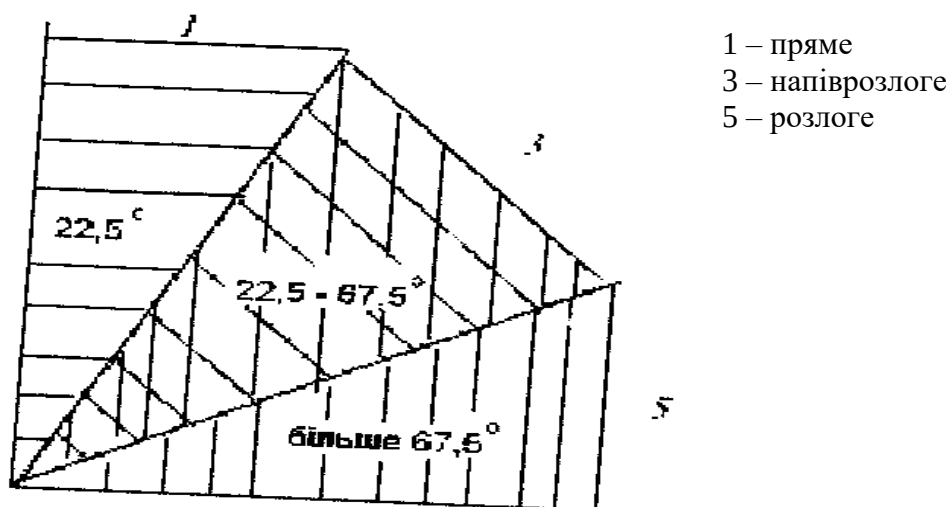
8. Пояснення до Таблиці ознак сортів крес-салату

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	сходи
2	розетка
3	стеблування
4	цвітіння
5	плодоношення

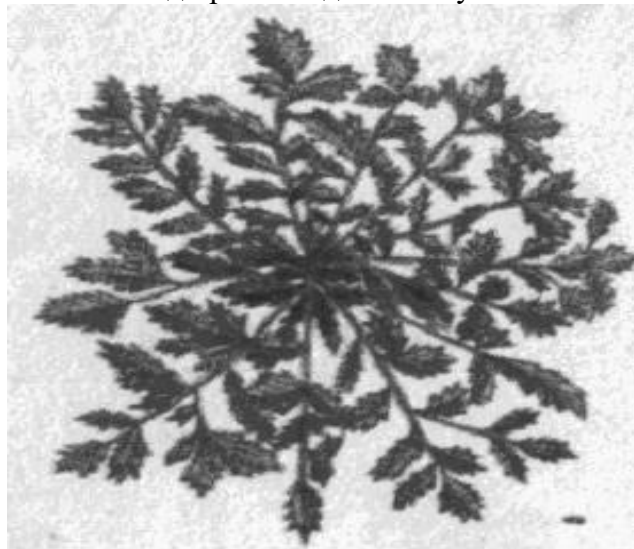
До 2. Рослина: положення листків (фаза 3–5 листків).

Візуально визначається кут, що його утворює черешок відносно уявної вертикальної осі.

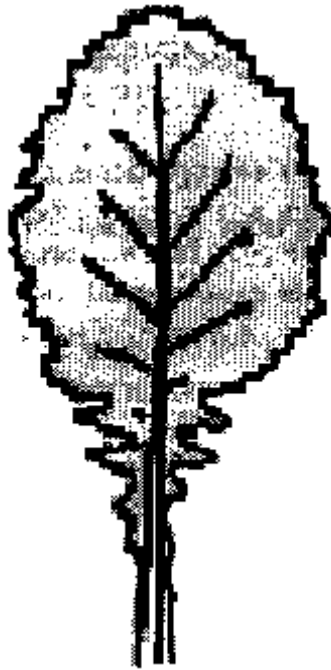

До 3–4. Рослина: за щільністю розетки (3), за висотою розетки (4).

Ознака визначається на стадії розетки до початку появи квітконосного пагона.

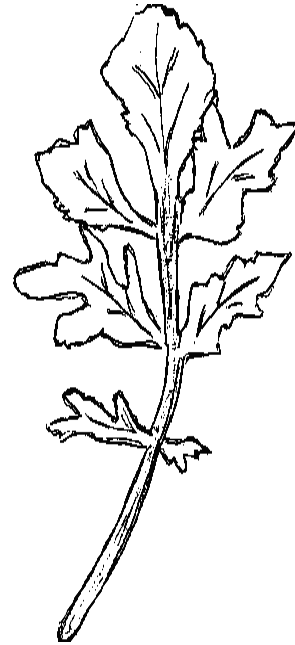

До 6. Листкова пластинка: форма краю.

1

Цілісна

9

розсічена

До 9. Листок за довжиною.

Визначається довжина листкової пластинки разом з черешком.

До 10. Листок: за шириною.

Визначається ширина листкової пластинки в найширшій її частині.

9. Література

1. Николайчук Л. В. Целебные растения / Л. В. Николайчук, М. П. Жигар// Х. : – Прапор, 1992. – С. 97.
2. Пастушенков Л. В. Лекарственные растения / Л. В. Пастушенков, А. Л. Пастушенков // Лениздат, 1990. – С.127.